Regionledningskontoret
Johanna Borgendahl

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2022-01-31

KHN 2021-0021

Klimat- och
hållbarhetsnämnden

Yttrande över motion 2021:54 av Britt-Mari Canhasi (SD) om att utreda punktutsläpp och separat avloppsrening från Region Stockholms sjukhus

Regionledningskontorets förslag till beslut

Klimat- och hållbarhetsnämnden beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör klimat- och hållbarhetsnämndens yttrande till regionstyrelsen över motion 2021:54 av Britt-Mari Canhasi (SD).

Sammanfattning

Klimat- och hållbarhetsnämnden har av regionstyrelsen beretts möjlighet att yttra sig över motion 2021:54 av Britt-Mari Canhasi (SD). I motionen föreslås att Region Stockholm ska utreda vilka sjukhus i regionen som har punktutsläpp av läkemedel, samt att utreda hur effektivt ett eget vattenreningsverk är ur utsläpps- och kostnadsperspektiv i förhållande till nuvarande lösning.

Mer än 90 procent av utsläppen av läkemedelsrester kommer från hushållen, men då det på sjukhusen används vissa specifika läkemedel har Region Stockholm tidigare undersökt behovet av, och möjligheten att, rena avloppsvatten från vårdmiljöer från läkemedelsrester. Ur ett miljöriskperspektiv bedömdes det då inte finnas behov av att införa rening. Det går att rena bort läkemedelsrester från avloppsvatten från vårdmiljöer inom Region Stockholm, men det kräver en installation motsvarande ett kommunalt avloppsreningsverk. Det är svårt att göra en generell uppskattning av kostnaderna för installation av sådana anläggningar, då de behöver anpassas till respektive vårdmiljö. En utredning av om det finns behov, ur ett antibiotikaresistensperspektiv, av att rena avloppsvatten från sjukhus inom Region Stockholm kommer att initieras 2022.

Bakgrund

Klimat- och hållbarhetsnämnden har av regionstyrelsen beretts möjlighet att yttra sig över motion 2121:54 av Britt-Mari Canhasi (SD) om att utreda punktutsläpp och separat avloppsrening från Region Stockholms sjukhus. I

motionen föreslås att Region Stockholm ska utreda vilka sjukhus i Stockholms län som har punktutsläpp av läkemedel, samt att utreda hur effektivt ett eget vattenreningsverk är ur utsläpps- och kostnadsperspektiv i förhållande till nuvarande lösning.

Klimat- och hållbarhetsnämndens yttrande
De läkemedelsrester som utsöndras från användning sprids ofta vidare till vattenmiljön eftersom de reningstekniker som finns vid dagens avloppsreningsverk inte är anpassade för att bryta ned dem. Utsläppen av läkemedelsrester till avloppsvatten kommer till över 90 procent från hushållen, baserat på måttet DDD (definierad dygnsdos). Detta beror på att majoriteten av läkemedlen konsumeras där, samt att en stor del av de läkemedel som administreras på sjukhus används av patienter som sedan lämnar sjukhuset, vilket gör att det faktiska utsläppet sker från hemmet. Till slutenvårdspatienter används däremot vissa läkemedel som inte används i hushållen, bland annat intravenösa antibiotika.

År 2015 genomförde Region Stockholm (dåvarande Stockholms läns landsting) en studie för att undersöka om det fanns behov av att införa rening av läkemedelsrester vid de sex stora sjukhusen i länet (LS 1408–0953). Studien baserades på inköp av läkemedel till sjukhusen och fördjupande intervjuer, för att kunna exkludera läkemedel som gavs till patienter som sedan lämnade sjukhusen. Utifrån detta gjordes miljöriskbedömningar, där mängden av de läkemedel som användes på sjukhusen jämfördes med risken för att utsläppen av dessa skulle orsaka en negativ påverkan i vattenmiljön. Studien utgick från ett ”sämsta-läge-scenario”, men trots det uppvisade inte de undersökta substanserna någon miljörisk. Studien lyfte således att det, från ett miljöriskperspektiv, inte fanns något uttalat behov av att införa en generell rening av läkemedelsrester för de studerade sjukhusen. Studien konstaterade också att risken för antibiotikaresistens inte hade beaktats i bedömningen och att detta perspektiv kunde behöva utredas vidare. Antibiotika stod för merparten av de substanser som användes vid sjukhusen, såväl till antal som till vikt.

I Region Stockholms budget för 2019 gavs uppdraget att ”Regionstyrelsen ska aktivt följa utvecklingen av metoder för rening av läkemedelsrester och analysera hur Region Stockholm på ett kostnadseffektivt sätt kan utveckla punktrening i anslutning till vårdmiljöer”. Inom ramen för uppdraget genomfördes en utredning (RS 2019-0678) som fokuserade på möjliga metoder för att rena avloppsvatten från vårdmiljöer. Utredningen visade att det i dagsläget inte finns någon enkel metod som endast bryter ned

läkemedelsrester, det behövs en kombination av metoder, som används i fullskaliga avloppsreningsverk. Ett införande av läkemedelsrening vid vårdenheter skulle innebära att anläggningar med motsvarande funktioner som för ett avloppsreningsverk skulle behöva byggas, och kompletteras med en eller flera metoder som bryter ner läkemedelsrester.

Region Stockholms utredning lyfter att det är svårt att göra en generell uppskattning av kostnaderna för installation av sådana anläggningar, eftersom de är specifika för respektive vårdmiljö och bland annat beror av mängden avloppsvatten som ska renas, reningsanläggningens placering och förhållandena på platsen. Rapporten beskriver att en något enklare kombination av metoder kan räcka för att rena bort läkemedelsrester, men då behöver vatten och slam gå vidare till kommunalt avloppsreningsverk. Ett alternativ som lyfts i rapporten är att separera urin och fekalier och skicka den fraktionen till destruktion. Det skulle fortfarande vara kostnadsdrivande och innebära ett införande av olika separationsmetoder, men inte kräva installation av ett reningsverk.

I rapporten lyfts vikten av att som ett första steg göra en analys av behovet av att installera extra rening, det vill säga om vårdenheten släpper ut läkemedelssubstanser som leder till en miljörisk. En sådan analys behöver först genomföras eftersom installation och drift av reningsverk leder till resursförbrukning i form av material, driftskemikalier, energi med mera, vilket i sig innebär en belastning på miljön. För antibiotika behövs det dessutom en analys av risken för att bidra till ökad antibiotikaresistens. Tidigare har det inte funnits bevis för att utsläpp av antibiotika från vårdmiljöer driver antibiotikaresistens, men det har på senare tid framkommit resultat som visar att antibiotikaresistenta bakterier gynnas av avloppsvatten från sjukhus. För att få kunskap om det finns behov, ur ett antibiotikaresistensperspektiv, av att rena avloppsvatten från vårdmiljöer inom Region Stockholm kommer en utredning om detta att initieras under 2022.

Givet resultaten av studierna bedöms miljönyttan av att installera avloppsreningsanläggningar i vårdverksamheter i dagsläget vara begränsad i relation till de resurser som installation och drift innebär.

Regionledningskontoret konstaterar att det som efterfrågas i motionen i huvudsak redan har utretts, eller planeras att utredas under 2022. Mot bakgrund av ovanstående bedömer regionledningskontoret att motionärens förslag inte föranleder ytterligare insatser.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Katarina Holmgren
Tf. Regiondirektör

Hanna Wiik
Hållbarhetsdirektör

Beslutsunderlag
1. Motion 2021:54

Beslutsexpediering
1. Regionstyrelsen

Godkänd av Katarina Holmgren, 2022-01-31

Region Stockholm

MOTION
2021-06-08

Sverigedemokraterna
Region Stockholm

Motion av Britt-Mari Canhasi (SD) om att utreda punktutsläpp och separat avloppsrening från Region Stockholms sjukhus

Hela den moderna sjukvården hotas av att bakterier utvecklar resistens, en motståndskraft mot antibiotika, som då inte fungerar när det behövs vid transplantationer eller andra livsviktiga operationer. Vi ser ett globalt hot i antibiotikaresistensen som nationellt och regionalt kan förvärra vårdtiderna och därmed öka vårdköerna. Samtidigt ökar risk för längre sjuklighet och dödsfall hos patient.

Läkemedelsutsläpp i naturen är en orsak till antibiotikaresistens och den vattenreningen som ska förhindra detta idag är inte tillräcklig. Antibiotikarester, hormoner och andra svårnedbrytbara läkemedel som inte renas skapar gynnande miljöer där resistenta bakterier kan frodas. Den höga koncentrationen av antibiotikautsläpp inom sjukvården är kopplad till användningen av bredspektrumantibiotika som slår ut många bakterier. Det här är oerhört viktigt att förändra och vi måste nollställa framtida skadliga utsläpp. Om den bästa lösningen är att ett utsläpp inte sker överhuvudtaget, måste det näst bästa alternativet vara att förhindra en vidare spridning.

På Herlevs sjukhus utanför Köpenhamn togs beslut om att installera en fullskalig intern rening av sjukhusets avloppsvatten. Beslutet fattades efter en dansk kartläggning över inköp av läkemedel på danska sjukhus, där Herlevs sjukhus rankades högt. En installation av reningsverk för sjukhusets avloppsvatten visade även på en ekonomisk vinst på sikt. Med ett eget reningsverk försvinner avgifterna till externa avloppsreningsverk.
Sverigedemokraterna värnar vår närmiljö, stockholmarnas hälsa och djurlivet. För oss är det viktigt att åtgärder vidtas för att stoppa utsläppen av skadliga läkemedelsrester och stoppa utvecklingen av antibiotikaresistens.

Vi vill därför att Region Stockholm utreder vilka regionala sjukhus som har punktutsläpp av läkemedel och hur effektivt ett eget vattenreningsverk är ur både ett utsläpps- och kostnadsperspektiv i förhållande till den lösningen vi har idag.

Sverigedemokraterna föreslår Regionfullmäktige besluta:

1. Fastighetsnämnden ges i uppdrag att utreda vilka sjukhus i regionen som har punktutsläpp av läkemedel.

Region Stockholm

MOTION
2021-06-08

Sverigedemokraterna
Region Stockholm

2. Fastighetsnämnden ges i uppdrag att utreda hur effektivt ett eget vattenreningsverk är ur utsläpps- och kostnadsperspektiv i förhållande till nuvarande lösning.

Britt-Mari Canhasi (SD)